

**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X.X. UAB GF BANKO GINČO NAGRINĖJIMO**

2020 m. spalio 14 d. Nr. V 2020/(21.27.E-2101)-242-409
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X.X. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjo ir UAB GF banko (toliau – Bankas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2020 m. birželio 25 d. tarp Banko ir pareiškėjo buvo sudaryta terminuotojo indėlio sutartis (toliau – Sutartis) dėl 45 000 Eur indėlio sumos. Remiantis sudaryta Sutartimi, Banke pareiškėjui buvo atidaryta sąskaita indėlio lėšoms laikyti.

2020 m. birželio 26 d. pareiškėjas pervėdė 45 000 Eur į jo vardu Banke atidarytą sąskaitą. Tą pačią dieną visa indėlio suma buvo pervesta į pareiškėjo vardu Banke atidarytą indėlio sąskaitą. Faktinė sudarytos Sutarties pabaigos data buvo numatyta 2020 m. liepos 26 d.

Banko pinigų plovimo prevencijos specialistas, retrospektyviai įvertinęs Fizinio asmens anketoje pateiktą pareiškėjo informaciją ir remdamasis Banke nustatytais operacijų stebėjimo taisyklėmis bei įtartinumo kriterijais, nusprendė pradėti vidinį tyrimą dėl indėlio lėšų kilmės pagrindimo.

2020 m. liepos 2 d. pareiškėjui jo nurodytu elektroninio pašto adresu X.X. Bankas išsiuntė paklausimą su prašymu pagrįsti pagal Sutartį pervestų indėlio lėšų šaltinį. Pareiškėjas per Banko nustatytą terminą į paklausimą neatsakė. 2020 m. liepos 21 d. Banko atsakingas darbuotojas, tęsdamas vidinio tyrimo veiksmus, susisiekė su pareiškėju jo nurodytu telefono numeriu, tačiau pareiškėjas atsisakė pateikti Banko prašomą informaciją.

Atsižvelgdamas į aplinkybę, kad Sutarties galiojimo terminas yra trumpas (vienas mėnuo), ir į tai, kad pareiškėjas nepateikė jokio atsakymo į užklausą dėl indėlio lėšų šaltinio pagrindimo ir atsisakė bendradarbiausti su Banku, Bankas nusprendė, kad pareiškėjo atlikta operacija atitinka įtartinos operacijos požymius. Bankas informavo pareiškėją, kad, vadovaudamasis Sutarties 3.10 papunkčiu, vienašališkai nuo 2020 m. liepos 24 d. nutraukė sudarytą Sutartį.

Atlikęs tyrimą dėl pareiškėjo įtartinos operacijos, Bankas 2020 m. rugpjūčio 3 d. į pareiškėjo asmeninę banko sąskaitą, esančią kitoje kredito įstaigoje, grąžino indėlio sumą ir pagal Sutartį mokėtinas palūkanas, iš viso 45 073,97 Eur.

Pareiškėjas 2020 m. liepos 24 d. kreipėsi į Lietuvos banką dėl vartojimo ginčo nagrinėjimo. Kreipimesi pareiškėjas paaiškino, kad „2020 m. liepos 21 d. po nerišlaus ir neaiškaus pokalbio su asmeniu prisistačiusiu Banko atstovu, dėl tik vienam Bankui žinomų ir suprantamų priežasčių, kurių Bankas pareiškėjui tinkamai nepaaiškino, buvo gautas pranešimas, kad Bankas nuo 2020 m. liepos 24 d. nutraukia sudarytą Sutartį. Taip pat šiuo pranešimu bankas informavo, kad indėlio suma su pagal Sutartį priskaičiuotomis ir Bankui priklausančiomis mokėti palūkanomis bus pareiškėjui grąžintos ne Sutarties pabaigos (nutraukimo) dieną (2020 m. liepos 24 d.), o tik po 10 darbo dienų.“ Pareiškėjas pabrėžė, kad neprieštaruoja vienašaliam sutarties nutraukimui, tačiau nesutinka, kad indėlio lėšos bus grąžintos ne Sutarties nutraukimo dieną. Pareiškėjo teigimu, su Banku sudarytos Sutarties sąlygose nebuvo nurodyta, kad inicijavęs Sutarties nutraukimą Bankas pasibaigus Sutartčiai turės teisę sulaukyti pareiškėjui priklausančius pinigus ir nemokamai jais naudotis tam tikrą laiką. Pareiškėjo nuomone, tokia Sutarties sąlyga individualiai su pareiškėju aptarta nebuvo, todėl laikytina nesąžininga. Be to, pareiškėjas teigia, kad jeigu Sutartyje būtų buvusi

nurodyta tokia sąlyga, kad Bankas turi teisę indėlio negražinti Sutarties pasibaigimo dieną, pareiškėjas nebūtų su Banku sudaręs Sutarties.

Pareiškėjas paaiškino, kad Bankas pareiškėjui Sutarties nutraukimo priežasčių nepaaiškino tinkamai ir apie Sutarties nutraukimą pareiškėją informavo prieš 3 darbo dienas iki Sutarties nutraukimo. Tai, pareiškėjo teigimu, patvirtina, kad Bankas turėjo užtikrinti atitinkamų sumų turėjimą atsiskaitymui su pareiškėju Sutarties pasibaigimo dieną. Pareiškėjas teigia, kad Bankas, negražindamas jam indėlio Sutarties nutraukimo dieną, neteisėtai naudojosi jo pinigais, todėl Bankui kyla pareiga atlyginti įstatymo nustatytas 5 proc. dydžio metines palūkanas.

2020 m. rugsėjo 3 d. patikslintame prašyme pareiškėjas nurodė, kad Bankas jam indėlį ir palūkanas išmokėjo tik 2020 rugpjūčio 3 d., todėl, pareiškėjo teigimu, iki šios datos Bankas neteisėtai naudojosi pareiškėjo pinigais. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.37 straipsnyje, 6.210 straipsnio 1 dalyje, 6.240 straipsnio 1 dalyje ir 6.261 straipsnyje įtvirtintu teisiniu reglamentavimu, už laikotarpį, per kurį be pagrindo naudojosi pareiškėjui priklausančia 45 073,97 Eur suma, skaičiuojant nuo 2020 m. liepos 24 d. iki 2020 m. rugpjūčio 3 d., Bankas įpareigotinas mokėti 5 proc. dydžio palūkanas. Pareiškėjas taip pat papildė savo prašymą pažymėdamas, kad sudarant Sutartį Banko skyriuje buvo suteikta visa išsami informacija (taip pat ir apie pinigų kilmę), kurios buvo reikalaujama.

Pareiškėjas Lietuvos banko prašė pripažinti Banko veiksmus atsisakyti Sutarties termino pabaigoje gražinti pareiškėjui priklausančią 45 000,00 Eur sumą ir palūkanas neteisėtais, įpareigoti Banką pateikti tikslias sumas, kiek pinigų pagal sudarytą Sutartį bendrai su indėliu ir palūkanomis Bankas turėjo pervesti pareiškėjui Sutarties pabaigoje, įpareigoti Banką už neteisėtą naudojimąsi pareiškėjui priklausančiomis sumomis (terminuotojo indėlio suma ir už jį mokėtinomis palūkanomis) nuo 2020 m. liepos 24 d. iki 2020 m. rugpjūčio 3 d. mokėti pareiškėjui 5 proc. dydžio palūkanas.

Bankas pateiktame atsiliepime Lietuvos bankui nurodė, kad nesutinka tenkinti pareiškėjo reikalavimo. Bankas paaiškino, kad paprašė kliento pagrįsti indėlio lėšų kilmę ir šaltinius, vykdydamas jam teisės aktuose nustatytą pareigą atlikti klientų pažinimo procedūras, kurios gali būti atliekamos tiek dalykinių santykių užmezgimo metu, tiek ir piniginių operacijų arba sudarytų sandorių stebėsenos metu. Bankas atsiliepime pažymėjo, kad rėmėsi nacionalinių pinigų plovimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimais, taip pat Finansinių veiksmų darbo grupės kovai su pinigų plovimu 10 rekomendacija bei Rizikos veiksnių gairėmis JC 2017 37, kuriose nustatyta, kad „Įmonės privalo stebėti sandorius ir užtikrinti, kad jie atitiktų kliento rizikos profilį bei veiklą, o prireikus – analizuoti lėšų šaltinius, kad galėtų nustatyti galimus PP / TF atvejus.“ Įvertinęs tai, kad pareiškėjas iš pradžių vengė pateikti dokumentus dėl indėlio lėšų šaltinio ir kilmės, o po to visiškai atsisakė juos pateikti, nesutikdamas bendradarbiauti su Banku, Bankas nusprendė, kad pareiškėjo veiksmuose gali būti įtartinos finansinės operacijos požymių. Bankas nurodė, kad „Lietuvos Respublikos pinigų plovimo ir teroristų finansavimo prevencijos įstatymo (toliau – Įstatymas) 16 straipsnio 2 dalis reglamentuoja finansų įstaigos pareigą, nustačius, kad jų klientas atlieka įtartiną piniginę operaciją ar sandorį, tą operaciją ar sandorį sustabdyti (išskyrus atvejus, kai dėl piniginės operacijos ar sandorio pobūdžio, jų atlikimo būdo ar kitų aplinkybių to padaryti objektyviai neįmanoma).“ Banko vertinimu, turėdamas ketinimą išsiaiškinti sudaromo sandorio ir atliekamos operacijos tikslą ir pobūdį bei tikslinti šią informaciją dalykinių santykių stebėjimo metu, Bankas turėjo įstatyme nustatytą pagrindą suvaržyti pareiškėjo indėlio lėšų gražinimą. Bankas taip pat pažymėjo, kad Įstatymo 16 straipsnio 13 punkte nustatyta, kad finansų įstaigos ir kiti įpareigotieji subjektai nėra atsakingi klientui už sutartinių įsipareigojimų nevykdymą ir žalą, padarytą atliekant šiame straipsnyje nustatytas pareigas ir veiksmus. Taigi, tiek Įstatymo, tiek Sutarties pagrindu Bankas turėjo teisę, atsižvelgdamas į tai, kad Sutartis nutraukta prieš terminą, neišmokėti pareiškėjui palūkanų už priimtą indėlį. Vis dėlto Banko sprendimu indėlio lėšos kartu su už visą faktinį Sutarties galiojimo laikotarpį ir piniginės operacijos sustabdymo laikotarpį priskaičiuotomis palūkanomis 2020 m. rugpjūčio 3 d. buvo išmokėtos pavedimu į pareiškėjo asmeninę banko sąskaitą, esančią kito banko sąskaitoje. Dėl minėtos priežasties, Banko vertinimu, pareiškėjo argumentas, kad Bankas laikė indėlio lėšas ir nemokėjo už jas palūkanų, yra nepagrįstas.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros

Lietuvos banke taisyklių 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiško ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą, kurio pagrindu priimamas sprendimas.

Kaip matyti iš pateiktų duomenų, ginčas tarp šalių yra kilęs dėl Banko pareigos pareiškėjui mokėti 5 proc. dydžio palūkanas, skaičiuojant jas nuo indėlio sumos ir mokėtinų palūkanų už indėlį laikotarpiu, kuriuo Bankas po faktinio Sutarties nutraukimo sulaukė indėlio sumos ir priskaičiuotų palūkanų išmokėjimą į pareiškėjo banko sąskaitą, t. y. laikotarpiu nuo 2020 m. liepos 24 d. iki 2020 m. rugpjūčio 3 d. Pažymėtina, kad tarp šalių nėra ginčo dėl vienašališko Sutarties nutraukimo Banko iniciatyva pagrįstumo ir nėra ginčo dėl Banko pagal Sutartį pareiškėjui išmokėtų sumų (indėlio sumos ir priskaičiuotų palūkanų dydžio).

Pareiškėjas savo reikalavimą bankui mokėti 5 proc. palūkanas grindžia tuo, kad Bankas, vienašališkai nutraukdamas Sutartį ir Sutarties nutraukimo dieną pareiškėjui negražindamas visos indėlio ir pagal jį mokėtinų palūkanų sumos, elgėsi neteisėtai, taip pažeisdamas Sutarties nuostatas. Pareiškėjo nuomone, Bankas laikotarpį nuo 2020 m. liepos 24 d. iki 2020 m. rugpjūčio 3 d. neteisėtai naudojo pareiškėjo pinigais, todėl, vadovaujantis CK 6.37 straipsniu, 6.210 straipsnio 1 dalimi, 6.240 straipsnio 1 dalimi ir 6.261 straipsniu, Bankui kyla pareiga mokėti 5 proc. metines palūkanas.

Vadovaujantis CK 6.892 straipsnio 1 dalimi, banko indėlio sutartimi (depozitu) viena šalis (bankas ar kita kredito įstaiga) įsipareigoja priimti iš kitos šalies (indėlininko) arba, gavusi kitai šaliai pervestą pinigų sumą (indėlį), įsipareigoja gražinti indėlį ir sumokėti už jį palūkanas sutartyje nustatytais sąlygomis ir tvarka. Bankas ar kita kredito įstaiga moka indėlininkui sutartyje nustatyto dydžio palūkanas (CK 6.896 straipsnio 1 dalis). Palūkanos už indėlius pradamos skaičiuoti nuo kitos dienos po indėlio priėmimo dienos iki dienos, einančios prieš dieną, kai indėlis buvo išmokėtas ar nurašytas iš sąskaitos kitais pagrindais (CK 6.897 straipsnio 1 dalis). Išmokant indėlį kartu išmokamos iki to momento priskaičiuotos palūkanos (CK 6.897 straipsnio 3 dalis).

CK 6.210 straipsnio 1 dalis reglamentuoja, kad terminą įvykdyti piniginę prievolę praleidęs skolininkas privalo mokėti penkių procentų dydžio metines palūkanas už sumą, kurią sumokėti praleistas terminas, jeigu įstatymai ar sutartis nenustato kitokio palūkanų dydžio. CK 6.240 straipsnio 1 dalis reglamentuoja, kad be teisinio pagrindo įgijęs turto asmuo privalo gražinti ar atlyginti visas pajamas, kurias jis gavo ar turėjo gauti iš šio turto, nuo to laiko, kai sužinojo ar turėjo sužinoti apie turto įgijimo nepagrįstumą. Už be pagrindo įgytą pinigų sumą skaičiuojamos penkių procentų dydžio metinės palūkanos. Šios palūkanos pradamos skaičiuoti nuo to momento, kai asmuo sužinojo arba turėjo sužinoti apie nepagrįstą pinigų gavimą ar sutaupymą. CK 6.261 straipsnyje nustatyta, kad praleidęs pinigines prievolės įvykdymo terminą skolininkas privalo mokėti už termino praleidimą sutarčių ar įstatymų nustatytas palūkanas, kurios yra laikomos minimaliais nuostoliais.

Vadovaujantis CK 6.259 straipsnio 1 ir 2 dalimis, kai kreditorius tyčia ar dėl neatsargumo prisidėjo prie prievolės neįvykdymo ar dėl netinkamo jos įvykdymo padarytų nuostolių padidėjimo, taip pat kai kreditorius tyčia arba dėl neatsargumo nesiėmė priemonių nuostoliams sumažinti, skolininko atsakomybė atitinkamai gali būti sumažinta arba jis gali būti atleistas nuo atsakomybės.

CK 6.260 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad skolininkas nelaikomas praleidusiu įvykdymo terminą, kol prievolės negalima įvykdyti dėl to, kad kreditorius praleido įvykdymo terminą.

Ginčo byloje turimi duomenys patvirtina, kad Bankas su pareiškėju sudarytą Sutartį nutraukė vienašališkai nuo 2020 m. liepos 24 d., o pagal Sutartį mokėtinas pinigų sumas pareiškėjui gražino ne Sutarties nutraukimo dieną, o 2020 m. rugpjūčio 3 d. Remiantis tuo, darytina išvada, kad Bankas priėmė sprendimą nutraukti su pareiškėju sudarytą Sutartį prieš terminą ir sulaukė pagal Sutartį mokėtinų pinigų sumų gražinimą, remdamasis Įstatyme nustatytais pagrindais.

Pažymėtina, kad Įstatymo 16 ir 17 straipsniuose finansų įstaigoms, įskaitant Banką, įtvirtinta imperatyvi pareiga vykdyti nuolatinę klientų dalykinių santykių stebėseną bei jų atliekamų sandorių tyrimą, siekiant užtikrinti, kad klientų pateikti dokumentai ir informacija apie juos būtų tinkami ir aktualūs, o klientų vykdomi sandoriai atitiktų finansų įstaigos turimą informaciją apie klientą, jo veiklą, rizikos pobūdį, gaunamų lėšų šaltinį ir pan. Tokie tikslai pasiekiami finansų įstaigoms nuolat peržiūrint ir atnaujinant turimą informaciją apie klientus ir naudos gavėjus, kurią finansų įstaigos prašymu jam pateikia patys klientai. Jeigu klientas

nepateikia (neatnaujina) šios informacijos, pateikia ne visus duomenis ir (arba) dėl kitų priežasčių vengia pateikti tokią informaciją, finansų įstaiga, vadovaudamasi Įstatymo 18 straipsniu, turi teisę, o tam tikrais atvejais netgi pareigą, tokio kliento atžvilgiu taikyti Įstatyme ir (arba) su klientu sudarytose sutartyse nustatytas priemones, skirtas kliento keliamai rizikai valdyti (pvz., apriboti kliento atliekamas operacijas, naudojamas paslaugas ir produktus, nutraukti dalykinius santykius su tokiu klientu ir pan.). Atkreiptinas dėmesys į tai, kad turto, įskaitant pinigines lėšas, tikrojo pobūdžio, tikrosios kilmės, šaltinio, vietos, disponavimo, judėjimo, nuosavybės ar kitų su nuosavybe susijusių teisių nuslėpimas arba užmaskavimas gali turėti neteisėtos veikos, t. y. pinigų plovimo, požymių (Įstatymo 2 straipsnio 17 punktą).

Ginčo byloje nustatyta, kad pareiškėjas, prieš sudarydamas Sutartį, Kliento pažinimo anketoje buvo nurodęs, kad indėlio lėšų suma yra pareiškėjo santaupos, tačiau detalesnių paaiškinimų dėl jos nepateikė. Remiantis Banko pateikta informacija, Bankui kilo abejonių dėl pareiškėjo mėnesinių pajamų santykio ir indėlio sumos dydžio, todėl Bankas paprašė pareiškėjo detalizuoti, koku būdu indėlio suma buvo sukaupta, tačiau pareiškėjas šios informacijos Bankui nepateikė. Pareiškėjas neginčija, kad, Bankui paprašius pateikti detalesnę informaciją apie indėlio lėšų kilmę, jis su Banku nebendradarbiavo ir prašomos informacijos nepateikė. Pareiškėjo manymu, prieš sudarant Sutartį Bankui buvo pateikta visa informacija, taip pat ir informacija apie lėšų kilmę, todėl pareiškėjas nematė prasmės teikti papildomą Banko prašomą informaciją.

Kaip minėta prieš tai, Įstatyme nustatyta Banko teisė (pareiga) prašyti kliento pateikti dokumentus, pagrindžiančius lėšų indėliui laikyti kilmę ir (arba) šaltinius. Aplinkybė, kad pareiškėjas Fizinio asmens anketoje buvo pažymėjęs, kad šios lėšos yra jo santaupos, savaime neįrodo tokių lėšų kilmės ar šaltinių, todėl, Lietuvos banko vertinimu, turėdamas įtarimų dėl šių lėšų kilmės, Bankas turėjo ne tik teisę, bet ir pareigą įsitikinti šių lėšų kilmę. Aplinkybė, kad lėšos indėliui laikyti buvo pervestos iš pareiškėjo banko sąskaitos, esančios kitoje finansų įstaigoje, Banko teisės (pareigos) įsitikinti tokių lėšų kilmę ir (arba) teisėtumu taip pat nepanaikino, nes kiekvienai dalykiniai santykiai (pareiškėjo ir kitos finansų įstaigos bei pareiškėjo ir Banko) yra vertinami atskirai, atsižvelgiant į siejamųjų dalykinių santykių pobūdį, teikiamų paslaugų rūšį, banko ar indėlio sąskaitos naudojimo tikslus bei kitas aplinkybes. Lietuvos banko nuomone, pareiškėjo atsisakymas pateikti informaciją apie šių lėšų kilmę galėjo patvirtinti Bankui kilusius įtarimus dėl tokių lėšų kilmės ir, Banko vertinimu, didino pareiškėjo, kaip Banko kliento, riziką, kuriai suvaldyti kitaip, nei tik gauti iš pareiškėjo papildomą informaciją, eliminuojančią kilusius įtarimus dėl lėšų kilmės, nebuvo galimybės. Lietuvos banko vertinimu, iš ginčo byloje turimų duomenų nėra pagrindo teigti, kad Bankas neturėjo teisės prašyti pareiškėjo papildomos informacijos apie lėšų kilmę ir (arba) tokios informacijos prašė nepagrįstai. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Banko teisė pareikalauti pareiškėjo pateikti papildomus dokumentus ar duomenis, kurių pateikimas yra privalomas pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus arba juos įgyvendinančias Banko vidaus taisykles, nustatyta ir tarp pareiškėjo ir Banko sudarytoje sutartyje (Sutarties 3.10 papunktis).

Kadangi piniginių lėšų indėliui laikyti kilmę pagrindžiančių dokumentų pareiškėjas Bankui taip ir nepateikė, objektyviai pagrįstų priežasčių, kodėl negali pateikti Bankui tokių dokumentų Banko nurodytais terminais, nenurodė ir kitaip tokių lėšų kilmės ar šaltinio nepagrindė, manytina, kad Bankas pagrįstai galėjo padaryti išvadą, kad pareiškėjo atliktas piniginių lėšų indėliui laikyti pervedimas į pareiškėjo banko sąskaitą, esančią Banke, turi įtartiną pinigines operacijos požymių.

Esant minėtoms aplinkybėms, Bankas privalėjo vadovautis Įstatymo 9 straipsnio 18 dalimi, kuri nustato finansų įstaigoms imperatyvų draudimą vykdyti sandorius per banko sąskaitas, tęsti dalykinius santykius ir (arba) vykdyti kitus sandorius tais atvejais, kai finansų įstaiga neturi galimybių užtikrinti, kad vykdomi sandoriai atitinka jos turimą informaciją apie klientą, jo rizikos pobūdį ir lėšų šaltinį, įsitikinti, kad kliento pateikti dokumentai, duomenys ar informacija yra tinkami ir aktualūs, ir (arba) vykdyti kitų minėtame straipsnyje nustatytų įpareigojimų, bei Įstatymo 16 straipsnio 2 dalimi, kuri nustato finansų įstaigoms pareigą, nustačius, kad jų klientas atlieka įtartiną pinigine operaciją ar sandorį, sustabdyti tą operaciją ar sandorį bei imtis kitų Įstatyme nurodytų veiksmų. Būtina pažymėti, kad finansų įstaigos, įskaitant Banką, Įstatyme nustatytais atvejais turi teisę imtis prieš tai paminėtų rizikos valdymo priemonių, nesvarbu, ar tokia finansų įstaigos teisė yra nurodyta tarp kliento ir finansų įstaigos sudarytoje sutartyje, ar ne.

Ginčo byloje pateikti duomenys patvirtina, kad Bankas laikėsi prieš tai paminėtų

Įstatymo nuostatų, atliko jose numatytus veiksmus ir pareiškėjui rizikos valdymo priemonės (lėšų išmokėjimo sustabdymas) taikė ne ilgiau, nei nustatyta Įstatyme. Dėl minėtos priežasties, Lietuvos banko nuomone, nagrinėjamu atveju Bankui gali būti taikoma Įstatymo 16 straipsnio 13 dalies nuostata, kad finansų įstaigos atleidžiamos nuo atsakomybės klientams už sutartinių įsipareigojimų nevykdymą ir žalą, galėjusią atsirasti dėl Įstatyme finansų įstaigai nustatytų pareigų vykdymo, t. y. nuo atsakomybės už per Sutartyje nustatytą terminą gražinti indėlio lėšas. Pažymėtina, kad Įstatymas yra specialusis įstatymas, todėl CK nuostatos yra taikomos tiek, kiek Įstatymas nenustato kitaip. Be to, ginčo nagrinėjimo aplinkybių visuma leidžia pagrįstai teigti, kad pareiškėjo ir Banko santykiuose buvo susiklosčiusios CK 6.259 straipsnio 1 ir 2 dalyse bei CK 6.260 straipsnio 4 dalyje nustatytos aplinkybės, nes nagrinėjamu atveju Bankas negalėjo laikytis Sutartyje nustatytų sąlygų dėl nuo paties pareiškėjo priklausančių aplinkybių, t. y. pareiškėjo atsisakymo bendradarbiauti, pateikiant Įstatyme Bankui, kaip finansų įstaigai, nustatytoms pareigoms vykdyti reikalingą informaciją (indėlio lėšų kilmę ir šaltinius pagrindžiančius dokumentus).

Remiantis CK 6.38 straipsnyje įtvirtintais prievolių vykdymo principais, kurie taikomi tiek Bankui, tiek pareiškėjui, kiekviena šalis turi atlikti savo pareigas kuo ekonomiškiau ir vykdydama prievolę bendradarbiauti su kita šalimi (šalių pareiga kooperuotis), o tais atvejais, kai vienai iš šalių prievolės vykdymas kartu yra ir profesinė veikla, ši šalis turi vykdyti prievolę taip pat pagal tai profesinei veiklai taikomus reikalavimus (CK 6.38 straipsnio 2 ir 3 dalys). Remiantis ginčo byloje nustatytomis aplinkybėmis, darytina išvada, kad pareiškėjas prieš tai paminėtų principų nesilaikė, t. y. atsisakė bendradarbiauti su Banku ir pateikti informaciją, kuri renkama ir tikrinama Įstatyme numatytiems tikslams pasiekti, tokiais savo veiksmais sustiprindamas Bankui kilusius įtarimus dėl indėlio lėšų kilmės ir šaltinių teisėtumo, dėl to Bankas priėmė sprendimą nutraukti su pareiškėju sudarytą Sutartį ir pareiškėjui taikyti kilusiai rizikai valdyti skirtas priemones taip, kaip nustatyta Įstatyme.

Be to, pažymėtina ir tai, kad aplinkybė, jog Bankas piniginių lėšų indėliui laikyti kilmės ir šaltinio patikrinimo procedūras pradėjo po Sutarties sudarymo, nagrinėjamu atveju pareiškėjui realių finansinių nuostolių nesukėlė, netgi priešingai – Bankas savanoriškai išmokėjo pareiškėjui palūkanas už visą laikotarpį, kurį indėlis buvo faktiškai laikomas indėlio sąskaitoje, nors pareiškėjo ir Banko sudarytos Sutarties pagrindu turėjo teisę nemokėti pareiškėjui palūkanų, priskaičiuotų už iki Sutarties nutraukimo faktiškai Banke laikytą indėlį, be to, Įstatymo 16 straipsnio 13 dalyje nustatyta, kad finansų įstaiga, vykdydama Įstatyme nustatytas pareigas, yra atleidžiama nuo atsakomybės už sutartinių įsipareigojimų klientui nevykdymą. Atsižvelgiant į tai, kad sudarydamas Sutartį pareiškėjas ketino laikyti Banke indėlį iki 2020 m. liepos 26 d., ir į tai, kad, nepaisydamas to, kad Sutartis buvo nutraukta prieš terminą dėl nuo paties pareiškėjo priklausančių aplinkybių ir kad indėlio lėšų gražinimas buvo sulaukytas remiantis Įstatyme nustatytais pagrindais, Bankas išmokėjo pareiškėjui ne tik palūkanas, priskaičiuotas už laikotarpį iki Sutarties nutraukimo (remiantis Sutarties sąlygomis, tokios pareigos Bankas neturėjo), bet ir palūkanas, priskaičiuotas už laikotarpį nuo Sutarties nutraukimo iki faktinio indėlio lėšų laikymo indėlio sąskaitoje (nei Sutartis, nei Įstatymas tokios pareigos Bankui nenustato), darytina išvada, kad pareiškėjas realių finansinių nuostolių nepatyrė, todėl pareiškėjo reikalavimas Bankui kompensuoti palūkanas už netinkamą prievolės įvykdymą, Lietuvos banko vertinimu, laikytinas nepagrįstu.

Pažymėtina, kad pareiškėjo remiantis CK 6.210 straipsniu prašomų atlyginti 5 proc. palūkanų paskirtis yra kompensuoti kreditoriaus patirtus nuostolius už prievolės įvykdymo termino praleidimą, bet ne mokestis už naudojimąsi pinigais (pelno palūkanos). Kaip jau buvo minėta, ginčo byloje nustatyta, kad Bankas sustabdydamas pareiškėjo lėšų išmokėjimą laikėsi Įstatymo nuostatų, dėl to Bankui gali būti taikoma Įstatymo 16 straipsnio 13 dalies nuostata, kad finansų įstaigos atleidžiamos nuo atsakomybės klientams už sutartinių įsipareigojimų nevykdymą ir žalą, galėjusią atsirasti dėl Įstatyme finansų įstaigai nustatytų pareigų vykdymo, t. y. nuo atsakomybės gražinti indėlio lėšas per Sutartyje nustatytą terminą. Taigi, Bankas pareiškėjo indėlio lėšų išmokėjimą buvo sustabdęs pagrįstai ir, nors ir neprivalėjo, tačiau pareiškėjui išmokėjo indėlio palūkanas, dėl to vertintina, kad pareiškėjas nepatyrė jokių nuostolių.

Atsižvelgiant į turimus duomenis ir į pirmiau minėtas Įstatymo nuostatas, darytina išvada, kad Bankas pagrįstai sustabdė pareiškėjo operaciją, todėl pareiškėjo reikalavimas Bankui mokėti 5 proc. metines palūkanas, priskaičiuotas nuo 2020 m. liepos 24 d. iki 2020 m. rugpjūčio 3 d., yra nepagrįstas, todėl atmestinas.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų

teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjo X.X. reikalavimą.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktoius

Mindaugas Šalčius